

Makadam eller hvad var det, Jens Vejmand lavede?

■ Af ingeniør Arne Rosenkvist

Figur 1. Stenen ved Bosau i Holsten med den nævnte tekst om makadamens indførelse. Foto: AR.

Inden for vejbygningskunsten skete der ikke store ting i den lange periode fra romerrigets fald til, efter Napoleon vendte op og ned på Europakortet.

I 1816 konstruerer en skotsk vejingeniør til gengæld en belægning, der for eftertiden har fået meget stor betydning for måden at bygge veje på. Ingeniøren hed John Loudon MacAdam og han gav navn til den epokegørende opfindelse makadam.

Det geniale ved MacAdams konstruktion er, at han her konstruerede en vejbelægning, der havde en større bæreevne med et væsentligt mindre materialeforbrug.

MacAdams belægning bestod af et op til 10 tommer – altså 25 cm – tykt lag af ensartede knuste sten i størrelsen ca. 38 mm. Disse skærver skulle forkiles mellem hinanden, således at de kunne bære den tunge færdsel.

MacAdams belægning blev senere forbedret ved at bruge lidt mindre skræver udlagt i flere lag. Tromling blev også indført, hvilket gav en bedre forkiling af skærverne.

Også afvandingen blev forbedret med dræning af vejkassen.

Makadam-belægningen havde en bæreevne, der holdt til trafikken langt ind i det 20. århundrede. Og det var en belægning, der også havde bæreevne til de første lastbiler med deres enorme forøgelse af gods, der blev transporteret på vejene. Vi skal på denne side af 2.verdenskrig, inden vi begynder at overbelaste den oprindelige makadam-belægning.

Men hvornår blev denne geniale belægning indført i kongeriget Danmark? Ja, her må vi søge til de gamle hertugdømmer Slesvig-Holsten, hvor vejnettet blev udbygget under den danske konge. Uden for Bosau nær Plön i Holsten finder vi en mindesten rejst i 1826, hvor der står at læse på latin:

ET IMPENSIS FREDERICI VI HOCCE
STADIUM PRIMUM IN HOLSATIA
STRATUM EST RATIONE
MACADAMI BRITANNICI.
MDCCCXXVI

Frit oversat: Kong Frederik VI byggede den første britiske Macadam-vej i Holsten, 1826.

Nu kender vi jo alle Jeppe Aakjærs sang om Jens Vejmand. Men man skal nok være fagmand for at vide, hvad de mange sten, som Jens slog til skærver, skulle bruges til.

Men skærverne skulle bruges til at lave

makadam-veje. Et nyt ord var født og indført i det danske sprog.

På landevejen mellem Herning og Holstebro er der rejst et mindesmærke over Jens Vejmand, og det er vel nok verdens eneste mindesmærke rejst over den "ukendte vejmand". På den nærliggende Tjørring kirkegård finder man godt nok en grav med det berømte bræt, der bærer hans navn. Men derfor er Jens Vejmand alligevel synonym for alle danske vejmand.

Det var alle istidens gode granitsten, der på denne måde blev omdannet til skærver.

Desværre røg der også mangel på bautaen fra de kæmpehøje, vi senere har frettet, og desværre er der nok også røget en runesten med i ny og næ, men det kan vi jo ikke bevise eller gøre noget ved. Ak ja

Figur 2. Nok verdens eneste mindesmærke til minde om den ukendte vejmand står på hovedlandevejen mellem Herning og Holstebro. Foto: AR.